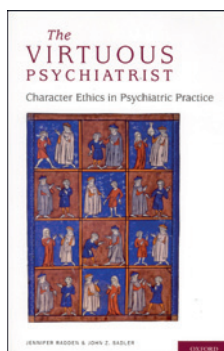

Må psykiatere være dydige?

Jennifer Radden, Johan Sadler
The virtuous psychiatrist
 Character ethics in psychiatric practice. 240 s.
 Oxford: Oxford University Press, 2010.
 Pris GBP 33
 ISBN 978-0-19-538937-1

Hvordan skal begrepet «the virtuous psychiatrist» oversettes til norsk? Den mest nærliggende oversettelsen av det engelske ordet «virtuous» er «dydig», men det gir ikke åpenbar mening i denne sammenhengen. Det forfatterne belyser, er et sentralt tema innen medisinen generelt og psykiatrien spesielt, om den etiske ballasten som trengs for å utøve faget rettmessig. Kanskje rettmessig eller enda bedre, rettskaffen, kan være en forståelig oversettelse av «virtuous».

Den rettskafne psykiater, hvilke utfordringer vil hun/han møte i sin yrkeskarriere som er spesielle og annerledes enn i medisinen for øvrig? Forfatterne beskriver hvordan psykiateren må forholde seg til, og utøve sin faglighet overfor, mennesker med alvorlige psykiske lidelser som av og til må behandles mot sin vilje – fordi de ikke er i stand til å ta hånd om sin egen tilværelse. Hva kreves av slike yrkesroller for at faglig forsvarlighet kan opprettholdes, at psykiateren ikke prøver å tilfredsstille egne behov på bekostning av pasientene? Og hva er spesielt for disse pasientene? Dette prøver forfatterne å gi svar på, i løpet av de åtte kapitlene, ved å kombinere filosofi og egen klinisk erfaring. Deres utgangspunkt er at søkelyset i for liten grad er rettet mot dette temaet og at temaet er for lite diskutert i fagkreter og i litteraturen, derfor vil de sette det på dagsorden.

En god psykiater trenger, ifølge forfatterne, en vedvarende oppmerksomhet på de moralske aspektene ved sin psykologiske og medisinske forståelse av sine pasienter, som er spesielt sårbare. Deres sykdomstilstand kan i høyere grad enn hos somatiske pasienter utvikle seg til en kronisk lidelse, i tillegg til at de fortsatt utsettes for stigmatisering fra samfunnet. Spesielt for psykiateren er også at i behandlingssammenheng er forholdet mellom pasient og terapeut av helt vesentlig betydning og avgjørende for forløp og utfall av behandlingen mer enn i somatisk medisin.

Dermed er psykiaterens evne til å beherske relasjonsaspektet av vital betydning, det gjelder hvorvidt kjønnsaspektet (om pasient og terapeut er av samme eller motsatt kjønn), seksuell legning, sosial klasse og etnisk tilhørighet gir terapeuten spesielle utfordringer og kan sette vedkommendes kompetanse på strekk. I norsk psykiatri har denne erkjennelsen medført at veiledning er en bærebjelke i spesialistutdanningen, med obligatoriske krav i spesialistreglene om både regelmessig klinisk veiledning og psykoterapiveiledning.

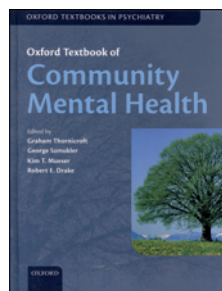
Forfatterne gir mye plass til å omtale sentrale karaktertrekk hos den rettskafne psykiater. Det dreier seg bl.a. om pålitelighet, nøyaktighet, ærlighet, omsorgsevne, velvillighet, empatisk kompetanse og integritet, sistnevnte kan ses som en syntese av de foregående. Alle disse karaktertrekkene er det ikke vanskelig å være enig med dem i at kan være idealer å strekke seg etter. Forfatterne hevder at mye av dette kan trenes opp gjennom bevisstgjøring og tilvenning (habituer), selv om ikke alle av oss har disse egenskapene som naturgitte. Hvordan dette gjøres, blir imidlertid vel filosofisk vinklet med stadige henvisninger til Aristoteles og hans tenkning. Her savner jeg en mer pragmatisk klinisk tilnærming, noe de få kliniske eksemplene ikke dekker opp for.

Et så «tungt» tema, som attpåtil formidles i en filosofisk stil

og på et fremmed språk, er det vanskelig å opparbeide en glød for. Denne boken blir nok ingen bestselger – selv om temaet kunne ha gjort den fortjent til det.

Tore Gude
 Modum Bad
 og
 Avdeling for atferdsfag
 Universitetet i Oslo

Inspirasjon til faglig evaluering

Graham Thornicroft, George Szmulker,
 Kim T. Mueser et al, red.
Oxford textbook of community mental health
 392 s, tab, ill. Oxford: Oxford University Press,
 2011. Pris GBP 85
 ISBN 978-0-19-956549-8

Dette er boken for fagfolk som orker å løfte hodet fra registrerings- og effektiviseringsøvelsene og tenke gjennom om man yter tilstrekkelige og riktige helsetjenester til mennesker med psykiske lidelser. Den er grundig og solid og kan danne grunnlag for planlegging og evaluering av psykiatrisk helsetjenestetilbud i befolkningsperspektiv. Den vil være nyttig både i allmenmedisin, samfunnsmedisin og psykiatri.

Det er ti deler. Innledningsvis kommer definisjoner og historie, og i del 3 følger sju kapitler om sykkelighet, behandlingsbehov og livskvalitet i sin alminnelighet og i spesielle kulturer og situasjoner. Kjente forskere begrunner både behov og mangler.

Del 4 har 13 kapitler om organisering og innhold av de forskjellige servicekomponentene: kriser, tidlig intervensjon, polikliniske tjenester, dagbehandling, innleggelse, familie, medikamenter, samsykdommer og selvhjelp.

Deretter omtaler forfatterne etiske og juridiske aspekter i tre kapitler, og det er også en del om stigma og diskriminering. Fagpolitikk og bevilgninger er behandlet i tre kapitler. I to deler tar forfatterne for seg hvilke typer evalueringer som er mulige eller er gjennomførte, med hensyn til hvilke behandlinger som er virksomme, og hvordan man kan etterprøve at virksom behandling faktisk er gitt. Til sist er det en oppsummering om muligheter for fremtidens psykiske helsevern i et bredt perspektiv.

Kapitlene er gjennomgående godt skrevet, lette å lese og med mange og gode referanser – dessuten deilig papir som lukter godt, og pen layout.

Egentlig er det bare å gå i gang med å beregne hvor mange syke som finnes innenfor våre opptaksområder, se på hvor stor andel av dem som trolig bør hjelpes, og på hvilket nivå, og sammenlikne disse tallene med hvor mange og hvem vi faktisk har behandlet. De er jo registrert! Boken er en skikkelig inspirasjon til en slik faglig evaluering og eventuelt utbedring av vår virksomhet.

Norske studier er knapt referert. Til det er de for små eller spesielle, eller kanskje ikke internasjonalt kjent. Men de kan sikkert graves frem til bruk i beregning og evaluering av behov og gitt psykisk helsehjelp, slik formålet er.

Inger Sandanger
 Voksenpsykiatri (VOP)
 Nordlandssykehuset Lofoten